

KOMENTAR IZMENA ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU 2014

Narodna skupština Republike Srbije donela je dana 18 jula 2014. godine, po hitnom postupku Zakon o izmenama i dopunama zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju („Sl. glasnik RS“, br. 34/2003...75/2014). Navedene izmene donete su istovremeno sa izmenama Zakona o radu („Sl. glasnik RS“, br. 24/2005...75/2014), a cilj im je dalje sprovođenje reforme koje se odnose na radne odnose i penzijsko i invalidsko osiguranje, a sve u cilju usklađivanja našeg zakonodavstva sa propisima Evropske Unije.

U nastavku izlaganja biće reči o najvažnijim izmenama:

1. Definicija osiguranika poljoprivrednika

Promena definicije osiguranika poljoprivrednika bila je od izuzetne važnosti, prevashodno iz razloga što je stara definicija iz praktičnih razloga bila neprihvatljiva. Kako je to istaknuto, ranijom definicijom bili su obuhvaćeni svi članovi poljoprivrednog gazdinstva, a iz finansijskih razloga nisu bili u mogućnosti da uplaćuju doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje. Kako bi se olakšao položaj poljoprivrednih gazdinstava nakon izmena predviđeno je da su obavezno osigurani nosilac poljoprivrednog domaćinstva i nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, odnosno jedan član domaćinstva, dok se ostali članovi mogu osigurati pod uslovima predviđenih ovim zakonom.

2. Pravo na starosnu penziju

Najvažnija novina koju uvoe Izmene zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju odnosi se na izjednačavanje uslova za sticanje prava na starosnu penziju između muškarca i žene, te je tako predviđeno da zaposleni stiče pravo na starosnu penziju kada navrši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja. Zakonodavac predviđa prelazni period za izjednačavanje ovog staža koji se odnosi na zaposlenu ženu u trajanju od 2015. godine pa do 2031. godine. Uslov za sticanje prava na starosnu penziju povećava se u periodu od 2015. godine do 2020. godine za šest meseci, dok se u periodu od 2020. godine do 2031. godine povećava za dva meseca, sve dok se u potpunosti ne izjednače uslovi za sticanje prava na starosnu penziju za ženu i muškarca.

3. Pravo na prevremenu starosnu penziju

Izuzev prava na starosnu penziju osiguranik stiče i pravo na prevremenu starosnu penziju. Zakonom je predviđeno da osiguranik stiče pravo na prevremenu starosnu penziju kad navrší najmanje 40 godina staža osiguranja i najmanje 60 godina života. Zakonodavac predviđa i prelazni period u kom zaposleni može ostvariti pravo na preveremenu starosnu penziju i to u periodu od 2015. godine do 2023. godine.

4. Beneficirani radni staž (staž sa uvećanim trajanjem)

Zakonodavac kao dodatni uslov za ispunjenje prava osiguranika koji radi na radnim mestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, predviđa da je osiguranik navršio najmanje 2/3 od ukupno navršenog staža osiguranja. Izuzev navedenog, zakonodavac predviđa da navedena radna mesta ne mogu biti administrativno-tehnička radna mesta, već samo poslovi na kojima je rad naročito težak, opasan i štetan za zdravlje, odnosno poslovi na kojima je obavljanje profesionalne delatnosti ograničeno navršenjem određenih godina života ili zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije opadaju u toj meri da onemogućavaju njeno dalje uspešno obavljanje.

5. Poseban staž

Ranijim zakonom bio je predviđen poseban staž za ženu koja je rodila treće dete, te joj se po tom osnovu uračunava u posebni staž vreme u trajanju od dve godine. Nakon izmena pored navedenog predviđen je poseban staž i za ženu koja je rodila jedno dete u trajanju od šest meseci i ženu koja je rodila dvoje dece u trajanju od godinu dana. Navedena odredba je ustanovljena u cilju veće zaštite zaposlenih žena, a u skladu sa populacionom politikom.

6. Ostale izmene

Izmene zakona uočljive su i u propisima koji regulišu pravo na porodičnu penziju. Predviđeno je i da se korisniku porodične penzije ne obustavlja isplata porodične penzije u slučaju kada ostvaruje ugovorenu naknadu na mesečnom nivou u iznosu nižem od najniže osnovice, važeće u momentu uplate doprinosa (odnosno briše se ograničenje iznosa od 50%).

Korisnik inostrane penzije koji se zaposli na teritoriji Republike Srbije, odnosno obavlja samostalnu delatnost po osnovu koje je obavezno osiguran na teritoriji Republike, ima pravo po prestanku tog zaposlenja odnosno obavljanja te samostalne delatnosti, na ponovno određivanje penzije ako je bio u osiguranju najmanje godinu dana. Novina je da se korisniku prava utvrđuje povoljniji iznos penzije (a ne obustavlja se kako je to bilo ranije predviđeno). Takođe, utvrđuje se izjednačavanje korisnika starosne penzije koji se zaposle na našoj teritoriji i u inostranstvu.

Novina se javlja i u organizacionoj strukturi Fonda. Organe Fonda sada čine upravni odbor (u smanjenom sastavu) i direktor, dok se nadzorni odbor ukida.

Izmene zakona stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službnom glasniku Republike Srbije, dok počinju da se primenjuju počev od 1. januara 2015. godine.

Odredbe zakona od 14 do 17 Zakona, a koje se odnose na svojstvo osiguranika, lica koja su obavezno osigurana, dobrovoljno penzijsko i invalidsko osiguranje i lica kojima se obezbeđuju prava za slučaj invalidnosti i telesnog oštećenja prouzrokovanih povredom na radu ili profesionalnom bolešću primenjuju se od dana stupanja na snagu zakona.

Odredbe člana 9 koji se odnosi na Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje primenjuju se počev od 01. januara 2032 godine.